Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

7 ноември 2018 година*

„Преюдициално запитване — Компетентност на Съда — Директива 2003/86/ЕО — Право на събиране на семейството — Член 15 — Отказ за предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване — Национална правна уредба, предвиждаща задължение за успешно полагане на изпит за проверка на интегрирането в обществото“

По дело C-257/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) с акт от 10 май 2017 г., постъпил в Съда на 15 май 2017 г., в рамките на производството по дело,

C,

A

срещу

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: M. Vilaras, председател на четвърти състав, изпълняващ функцията на председател на трети състав, J. Malenovský, L. Bay Larsen (докладчик), M. Safjan и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: P. Mengozzi,

секретар: R. Șereș, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 19 март 2018 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за C и A, от C. F. Wassenaar, advocaat,

– за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman, H. S. Gijzen и A. M. de Ree, в качеството на представители,

– за австрийското правителство, от G. Eberhard, в качеството на представител,

* Език на производството: нидерландски.

– за Европейската комисия, от C. Cattabriga и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 27 юни 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, C и A, които са граждани на трети държави, и от друга страна, Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (държавен секретар по въпросите на сигурността и правосъдието, Нидерландия) (наричан по-нататък „държавният секретар“), по повод решението на последния да отхвърли подаденото от всеки от тях заявление за изменение на ограничението към разрешенията им за пребиваване за определен срок, а що се отнася до C — да отнеме неговото разрешение за пребиваване за определен срок.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2003/86

3 Съображение 15 от Директива 2003/86/ЕО гласи следното:

„Необходимо е да се насърчи интегрирането на членовете на семейството. За тази цел те трябва да придобият статут, който да бъде независим от този на кандидата за събиране на семейството, по-специално в случаите на разтрогване на брака или партньорството и да имат достъп до образование, работа и професионално обучение на същото основание, както и лицето, с което са събрани отново, при съответните условия“.

4 Съгласно член 2, буква в) от тази директива „„кандидат за събиране на семейството“ означава гражданин на трета страна, пребиваващ законно в държава членка и кандидатстващ или членовете на семейството на който кандидатстват за събиране на семейството, за да се присъединят към него“.

5 Член 3, параграф 3 от посочената директива има следното съдържание:

„Настоящата директива не се прилага за членовете на семейството на гражданин на Европейския съюз“.

6 Член 7, параграф 2 от същата директива гласи:

„Държавите членки могат да изискат от гражданите на трети страни да се придържат към мерките за интегриране в съответствие с националното законодателство.

Що се отнася до бежанците и/или членовете на семейство на бежанци по член 12, мерките за интегриране, предвидени в първата алинея, могат да се приложат само, след като въпросните лица получат разрешение за събиране на семейството“.

7 Член 15 от Директива 2003/86 гласи:

„1. Най-късно след пет години пребиваване и при условие че членът на семейството не е получил разрешение за пребиваване по причини, нямащи отношение към събирането на семейството, съпругът или несключилият брак партньор и дете, достигнало пълнолетие, имат право, ако е необходимо — след подаване на съответно заявление, на самостоятелно разрешение за пребиваване, независимо от това на кандидата.

Държавите членки могат да ограничат предоставянето на визираното в първата алинея разрешение за пребиваване само до брачния или несключилия брак партньор в случай на прекъсване на семейната връзка.

[…]

4. Условията, приложими спрямо предоставянето и срока на самостоятелното разрешение за пребиваване, се уреждат от националното право“.

Директива 2003/109/ЕО

8 Член 5, параграф 2 от Директива 2003/109/ЕО на Съвета от 25 ноември 2003 година относно статута на дългосрочно пребиваващи граждани от трети страни (ОВ L 16, 2004 г., стр. 44; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 225) гласи:

„Държавите членки могат да изискат гражданите на третите страни да отговарят на условията за интеграция съгласно тяхното национално право“.

Нидерландското право

9 Член 3.51 от Vreemdelingenbesluit 2000 (Наредба за чужденците от 2000 г.) предвижда:

„1. Разрешението за пребиваване за определен срок […], съпроводено от ограничение, свързано с хуманитарни причини, може да бъде издадено на чужденец, който:

а) пребивава от пет години в Нидерландия в качеството на притежаващ разрешение за пребиваване, съпроводено от ограничението по подточка 1°, […]:
1°. пребиваване в качеството на член на семейството на лице, което има право на постоянно пребиваване;

[…]

5. Член 3.80a [от Vb 2000] се прилага за чужденците по параграф 1, буква а), подточка 1°, […]“.

10 Член 3.80a от тази наредба гласи:

„1. Заявление за изменение на разрешение за пребиваване […] в разрешение за пребиваване, съпроводено от ограничение, свързано с хуманитарни причини, които са с постоянен характер, се отхвърля, когато заявлението е подадено от чужденец по смисъла на член 3.51, параграф 1,

началото и буква а), подточка 1°, който не е положил успешно изпита по член 7, параграф 2, буква а) от Закона за интегрирането в обществото или не е получил диплома, удостоверение или друг документ по смисъла на член 5, параграф 1, буква с) от същия закон.

2. [Параграф 1] не се прилага, ако чужденецът:

[…]

е) е бил освободен от задължението за интегриране в обществото […]

[…]

4. В допълнение министърът може да не приложи параграф 1, ако счете, че прилагането му ще доведе до явна и голяма несправедливост“.

11 Член 6, параграф 1 от Wet inburgering (Закон за интегрирането в обществото) гласи:

„Министърът освобождава заинтересуваното лице от задължението му за интегриране в обществото, когато:

а) лицето докаже, че поради психическо или физическо увреждане или умствена изостаналост трайно не е в състояние да положи успешно изпита за проверка на интегрирането в обществото;

b) въз основа на доказаните усилия, положени от лицето, което има задължение за интегриране в обществото, министърът приеме, че не може разумно да се очаква то да изпълни това задължение“.

12 Член 7, параграфи 1 и 2 от този закон има следното съдържание:

„1. Лицето, което е носител на задължението за интегриране в обществото, трябва да придобие в срок от три години устни и писмени умения по нидерландски, отговарящи най-малко на ниво A 2 от Общата европейска референтна рамка за съвременни езици, както и познания за нидерландското общество.

2. Носителят на задължението за интегриране в обществото е изпълнил това свое задължение, когато:

а) е положил успешно изпит съгласно разпорежданията на министъра или

b) когато е получил диплома, удостоверение или друг документ по смисъла на член 5, параграф 1, буква с)“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

Случаят на C

13 От 5 ноември 2008 г. до 5 ноември 2014 г. C притежава разрешение за пребиваване с цел пребиваване при нейния съпруг, гражданин на Нидерландия. На 20 август 2014 г. C подава заявление за изменение на това разрешение в разрешение за продължително пребиваване.

14 На 2 февруари 2015 г. държавният секретар отхвърля това искане с мотива, че C не е доказала нито че е положила успешно изпита за интегриране в обществото, нито че не е била обвързана или е била освободена от задължението за интегриране в обществото. Освен това той отнема с обратна сила, считано от 10 февруари 2014 г., издаденото на C разрешение за пребиваване с цел пребиваване при нейния съпруг, с мотива че, считано от тази дата, C повече не пребивава на един и същ адрес със своя съпруг.

15 Във връзка с подадена от C жалба по административен ред, с решение от 24 юли 2015 г. държавният секретар предоставя на C самостоятелно разрешение за пребиваване, считано от 16 февруари 2015 г. Това решение се обосновава с обстоятелството, че C представя пред държавния секретар становище на Dienst Uitvoering Onderwijs (Служба за изпълнение на политиката в сферата на образованието, Нидерландия) от 15 февруари 2015 г., в което тази служба установява, че C била освободена от задължението за интегриране в обществото. Въпреки това държавният секретар потвърждава, че се отнема с обратно действие, считано от 10 февруари 2014 г., издаденото на C разрешение за пребиваване с цел пребиваване при нейния съпруг.

16 C обжалва решението на държавния секретар от 24 юли 2015 г. пред Rechtbank den Haag zittingsplaats Rotterdam (Районен съд Хага, заседаващ в Ротердам, Нидерландия). С решение от 5 януари 2016 г. този съд отхвърля жалбата.

17 C обжалва това съдебно решение пред запитващата юрисдикция.

Случаят на A

18 От 20 декември 1997 г. до 15 октомври 2016 г. A притежава разрешение за пребиваване с цел пребиваване при неговата съпруга, гражданка на Нидерландия. На 11 ноември 2014 г. A подава заявление за изменение на това разрешение в разрешение за продължително пребиваване.

19 На 26 февруари 2015 г. държавният секретар отхвърля това искане с мотива, че A не е доказал нито че е положил успешно изпита за интегриране в обществото, нито че не е бил обвързан или е бил освободен от задължението за интегриране в обществото.

20 Вследствие подадена от A жалба по административен ред с решение от 21 септември 2015 г. държавният секретар потвърждава първоначалното си решение.

21 A обжалва това решение пред Rechtbank Den Haag zittingsplaats Rotterdam (Районен съд Хага, заседаващ в Ротердам). С решение от 25 май 2016 г. този съд отхвърля жалбата.

22 A обжалва това съдебно решение пред запитващата юрисдикция.

Общи съображения по случаите на C и A

23 Запитващата юрисдикция счита, че съгласно член 3, параграф 3 от Директива 2003/86 разглежданите в главното производство случаи не попадат в приложното поле на тази директива, тъй като съпрузите съответно на C и на A са с нидерландско гражданство.

24 Член 15 от посочената директива обаче се прилагал по аналогия към A и C, тъй като нидерландското право предвижда, че когато, какъвто е настоящият случай, нидерландските закони и подзаконови актове не правят разлика между случай, попадащ в приложното поле на правото на Съюза, и случай, който не попада в обхвата на това право, релевантните разпоредби от правото на Съюза се прилагат пряко и безусловно към вътрешното положение.

25 Макар и поради това запитващата юрисдикция да приема, че тълкуването на член 15 от Директива 2003/86 е от решаващо значение за изхода на спора в главното производство, тя все пак поставя въпроса дали с оглед на решение от 18 октомври 2012 г., Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), Съдът е компетентен да отговори на преюдициален въпрос относно тълкуването на този член в положения като разглежданите в главното производство.

26 При положителен отговор запитващата юрисдикция иска да установи дали национална правна уредба, предвиждаща условие за интегриране в обществото, е съвместима с член 15 от Директива 2003/86 и в случай че не е налице съвместимост, от коя дата самостоятелното разрешение за пребиваване следва да поражда своето действие.

27 При тези обстоятелства Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Като се имат предвид член 3, параграф 3 от Директива [2003/86] и решение от 18 октомври 2012 г., Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), от компетентността на Съда ли е да отговори на преюдициални въпроси на нидерландския съд относно тълкуването на разпоредбите на посочената директива в правен спор относно правото на пребиваване на членове на семейството на кандидати за събиране на семейството с нидерландско гражданство, след като в нидерландското право е установено, че посочената директива се прилага пряко и безусловно по отношение на тези членове на семейството?

2) Следва ли член 15, параграфи 1 и 4 от Директива [2003/86] да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главните производства, която предвижда, че заявлението за издаване на самостоятелно разрешение за пребиваване — подадено от чужденец, пребивавал законно на територията на държавата членка в продължение на пет последователни години с цел събиране на семейството — може да бъде отхвърлено поради неизпълнение на предвидените в националното право условия за интегриране?

3) Следва ли член 15, параграфи 1 и 4 от Директива [2003/86] да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба като разглежданата в главното производство, съгласно която самостоятелното право на пребиваване може да бъде предоставено с действие най-рано от датата, на която е подадено заявлението?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

28 С първия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали Съдът е компетентен на основание член 267 ДФЕС да тълкува член 15 от Директива 2003/86 в положения като разглежданите в главното производство, в които този съд е призован да се произнесе по случай на предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, който не е упражнил правото си на свободно движение, при положение че съгласно националното право тази разпоредба е приложима пряко и безусловно в подобни ситуации.

29 Следва да се отбележи, от една страна, че член 2, буква в) от Директива 2003/86 пояснява, че понятието „кандидат за събиране на семейството“ задължително се отнася до гражданин на трета страна, а от друга страна, че член 3, параграф 3 от тази директива предвижда, че тя не се прилага за членовете на семейството на гражданин на Съюза.

30 Законодателят на Съюза следователно не предвижда посочената директива да се прилага по отношение на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Съюза, който не е упражнил правото си на свободно движение, както жалбоподателите в главните производство, което впрочем се потвърждава и от материалите във връзка със законодателния процес по приемането на Директива 2003/86 (вж. в този смисъл решение от 15 ноември 2011 г., Dereci и др., C-256/11, EU:C:2011:734, т. 48 и 49).

31 От постоянната практика на Съда обаче следва, че той е компетентен да се произнася по преюдициални запитвания относно разпоредби на правото на Съюза в случаи, в които, макар и фактите по главното производство да не попадат в приложното поле на правото на Съюза, въпросните разпоредби от правото на Съюза са приложими по силата на препращане в националното право към тяхното съдържание (вж. в този смисъл решения от 21 декември 2011 г., Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, т. 17, от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 45 и от 15 ноември 2016 г., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, т. 53).

32 Всъщност в подобни случаи е налице несъмнен интерес на Съюза от еднообразно тълкуване на възприетите въз основа на правото на Съюза разпоредби, за да се избегнат последващи различия в тълкуването (решения от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 46 и от 22 март 2018 г., Jacob и Lassus, C-327/16 и C-421/16, EU:C:2018:210, т. 34).

33 Ето защо тълкуване от Съда на разпоредби на правото на Съюза, когато са налице положения, които не попадат в приложното поле на тези разпоредби, е обосновано, когато националното право е направило тези разпоредби пряко и безусловно приложими към такива положения, за да се осигури еднакво третиране на посочените положения и на положенията, попадащи в приложното поле на посочените разпоредби (вж. в този смисъл решения от 21 декември 2011 г., Cicala, C-482/10, EU:C:2011:868, т. 19, от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 47 и от 7 ноември 2013 г., Romeo, C-313/12, EU:C:2013:718, т. 33).

34 В конкретния случай запитващата юрисдикция, която е единствено компетентна да тълкува националното право в контекста на установеното с член 267 ДФЕС съдебно сътрудничество (вж. в този смисъл решение от 17 юли 1997 г., Leur-Bloem, C-28/95, EU:C:1997:369, т. 33 и от 14 юни 2017 г., Online Games и др., C-685/15, EU:C:2017:452, т. 45), уточнява, че видно от нидерландското право, когато, както в настоящия случай, националният законодател подвежда под определена норма както положение, попадащо в приложното поле на правото на Съюза, така и положение, непопадащо в обхвата на това право, тези положения трябва да се третират еднакво. От това тази юрисдикция извежда заключението, че съгласно нидерландското право тя е длъжна да приложи член 15 от Директива 2003/86 в делата по главното производство.

35 При тези обстоятелства следва да се приеме, както отбелязва и нидерландското правителство, че нидерландското право прилага тази разпоредба пряко и безусловно към положения като разглежданите в главното производство, и че поради тази причина е налице несъмнен интерес на Съюза от това Съдът да се произнесе по преюдициалното запитване.

36 Този извод не може да бъде поставен под въпрос от обстоятелството, че член 3, параграф 3 от Директива 2003/86 изключва изрично от приложното поле на тази директива случаи като разглежданите в главното производство.

37 В това отношение следва да се подчертае, както вече е приел Съдът, че когато е изпълнено условието по точка 33 от настоящото съдебно решение, Съдът може да установи компетентност и по отношение на положения, попадащи в някое от изключенията от приложното поле на даден акт на Съюза (вж. в този смисъл решения от 19 октомври 2017 г., Solar Electric Martinique, C-303/16, EU:C:2017:773, т. 29 и 30 и от 27 юни 2018 г., SGI и Valériane, C-459/17 и C-460/17, EU:C:2018:501, т. 28).

38 Това разрешение съответства изцяло на постоянната практика на Съда, припомнена в точки 31—33 от настоящото съдебно решение, чиято цел е именно да даде възможност на Съда да се произнесе относно тълкуването на разпоредбите на правото на Съюза, независимо от условията за тяхното прилагане в хипотези, които авторите на Договорите или законодателят на Съюза не са сметнали за необходимо да включат в приложното поле на тези разпоредби (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 1990 г., Dzodzi, C-297/88 и C-197/89, EU:C:1990:360, т. 37).

39 В този контекст може да се допусне компетентността на Съда да варира разумно единствено в зависимост от начина, по който е ограничено приложното поле на съответната разпоредба вследствие на въвеждането на положително определение или вследствие на установяването на някои изключения, като тези две законодателни техники могат да бъдат използвани независимо една от друга.

40 Освен това се налага изводът, че в конкретния случай изключването на членове на семейството на граждани на Съюза от приложното поле на Директива 2003/86 е следствие както от определението на термина „кандидат за събиране на семейството“ в член 2, буква в) от тази директива, така и от предвиденото в член 3, параграф 3 от същата директива изключение.

41 В допълнение, макар и запитващата юрисдикция да посочва, че нейните съмнения относно компетентността на Съда следват от решение от 18 октомври 2012 г., Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638), е важно да се отбележи, че характерните специфики на това дело не могат да бъдат открити в делата по главните производства.

42 Всъщност, от една страна, ако по делото, по което е постановено това решение, е била призната компетентността на Съда, това би означавало да се допусне разрив със самата логика на разглеждания акт на Съюза, който има роля за създаването и функционирането на вътрешния пазар (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 2012 г., Nolan, C-583/10, EU:C:2012:638, т. 36—41).

43 От друга страна, въз основа на данните, съдържащи се в преданата на Съда преписка по посоченото дело, в него не може да бъде установено наличието на такова пряко и безусловно препращане от националното право към правото на Съюза, каквото е установено в точка 35 от настоящото съдебно решение (вж. в този смисъл решение от 18 октомври 2012 г., Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, т. 51 и 52).

44 С оглед на изложеното на първия въпрос следва да се отговори, че Съдът е компетентен на основание член 267 ДФЕС да тълкува член 15 от Директива 2003/86 в положения като разглежданите в главното производство, в които запитващата юрисдикция е призована да се произнесе по случай на предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Европейския съюз, който не е упражнил правото си на свободно движение, при положение че съгласно националното право тази разпоредба е приложима пряко и безусловно в подобни ситуации.

По втория въпрос

45 С втория въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която позволява да се отхвърли заявление за самостоятелно разрешение за пребиваване, подадено от гражданин на трета страна, който е пребивавал повече от пет години на територията на държава членка на основание събиране на семейството, тъй като той не е доказал, че е положил успешно изпит по интегриране в обществото — за проверка на познанията му по езика и за обществото на съответната държава членка.

46 Член 15, параграф 1 от Директива 2003/86 предвижда, че най-късно след пет години пребиваване и при условие че членът на семейството не е получил разрешение за пребиваване по причини, нямащи отношение към събирането на семейството, съпругът или несключилият брак партньор и дете, достигнало пълнолетие, имат право, ако е необходимо — след подаване на съответно заявление, на самостоятелно разрешение за пребиваване, независимо от това на кандидата за събиране на семейството.

47 Член 15, параграф 4 от тази директива пояснява, че условията, уреждащи предоставянето и срока на това разрешение за пребиваване, се определят от националното право.

48 Ако тези две разпоредби бъдат разгледани заедно, се стига до извода, че макар и издаването на самостоятелно разрешение за пребиваване по принцип да означава, че за срок от пет години е предоставено право на пребиваване на територията на дадена държава членка на основание събиране на семейството, законодателят на Съюза все пак позволява на държавите членки да обвържат издаването на такова разрешение с определени условия, които те следва да определят.

49 Обстоятелството, че в член 15, параграф 4 от Директива 2003/86 законодателят на Съюза предвижда препращане към националното право, показва намерението му да предостави на всяка държава членка свободата да определи при какви условия следва да бъде предоставяно самостоятелно разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, който е пребивавал в продължение на пет години на нейната територия на основание събиране на семейството (вж. по аналогия решение от 12 април 2018 г., A и S, C-550/16, EU:C:2018:248, т. 42).

50 В това отношение нормите, уреждащи предоставянето на самостоятелно разрешение за пребиваване, се различават от нормите относно издаването на разрешение за събиране на семейството, които съдържат конкретни задължения за действие, като в определените в Директива 2003/86 хипотези задължават държавите членки да разрешат събирането на семейството, без да упражняват правото си на преценка (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453, т. 46).

51 Като се има предвид, че съгласно общото правило след изтичането на срока по член 15, параграф 1 от тази директива следва да се предоставя самостоятелно разрешение за пребиваване, свободата на действие, призната на държавите членки с член 15, параграф 4 от посочената директива, не трябва да бъде използвана от тях по начин, който би засегнал, от една страна, целта на този член — както се подчертава в съображение 15 от същата директива, тази цел е да се позволи на членовете на семейството на кандидата за събиране на семейство да имат достъп до статут, който не зависи от този на кандидата — а от друга страна, полезното действие на посочения член (вж. по аналогия решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453, т. 50).

52 Следователно допълнителните условия, с изпълнението на които дадена държава членка обвързва предоставянето на самостоятелно разрешение за пребиваване, не следва да бъдат толкова строги, че да съставляват трудно преодолима пречка, която на практика да възпира посочените в член 15, параграф 1 от Директива 2003/86 граждани на трети страни, да получат такова разрешение по обичайния ред — в края на посочения в тази разпоредба срок (вж. по аналогия решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453, т. 59).

53 Тъй като в член 15, параграф 4 от тази директива липсват указания в този смисъл, това ограничение на признатото в тази разпоредба право на държавите членки не би следвало на общо основание да се противопоставя на възможността тези държави членки да установят изискване за изпълнение на определени съществени условия.

54 В този контекст не може да се изключи възможността дадена държава членка да обвърже предоставянето на самостоятелно разрешение за пребиваване с изпълнение на изискването за успешно полагане на изпит за интегриране в обществото — за проверка на познанията по езика и за обществото на съответната държава членка.

55 Всъщност, на първо място, въвеждането на условия относно интеграцията, изглежда, е в съответствие с утвърдената от законодателя на Съюза обща цел да се улесни интеграцията на гражданите на трети страни в държавите членки, както е изразена в съображение 15 от Директива 2003/86 (вж. в този смисъл решения от 27 юни 2006 г., Парламент/Съвет, C-540/03, EU:C:2006:429, т. 69 и от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453, т. 53).

56 На второ място, следва да се припомни, че член 7, параграф 2 от Директива 2003/86 позволява на държавите членки да изискват от гражданите на трети страни да се придържат към мерките за интегриране, без да ги ограничава до периода преди допускането на тези лица на тяхна територия.

57 При тези условия ефективността на мерките, които дадена държава членка може евентуално да приеме в контекста на член 7, параграф 2 от Директива 2003/86, би могло да бъде отслабена, ако обстоятелството, че даден гражданин на трета страна не е интегриран в края на съответния петгодишен период, не може по никакъв начин да се противопостави на стабилизирането на неговото право на пребиваване по член 15 от тази директива.

58 Освен това се налага изводът, че в контекста на по-прецизната хармонизация, извършена с Директива 2003/109, в член 5, параграф 2 от тази директива законодателят на Съюза изрично разрешава на държавите членки да обвържат придобиването на статута на дългосрочно пребиваващ с изпълнение на условията за интегриране.

59 На трето място, доколкото се признава правото да бъде издадено самостоятелно разрешение за пребиваване след пребиваване на територията на държава членка в продължение на пет години, заинтересованите граждани на трети държави следва да имат възможност да придобият определени познания по езика и относно обществото на тази държава членка, които да им позволят по принцип да положат успешно изпит за проверка на тези знания. Следователно в общи линии не може да се смята, че поставянето на подобно изискване може да лиши член 15, параграф 1 от неговото полезно действие.

60 При това положение, за да се запази целта на тази разпоредба и за да се осигури съответствието с принципа на пропорционалност, който е част от общите принципи на правото на Съюза, конкретните условия за подобно изискване трябва да са годни да осъществят преследваните с националната уредба цели и не трябва да надхвърлят необходимото за постигането им (вж. по аналогия решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453,т. 51).

61 Задължението за успешно полагане на изпит за интегриране в обществото следва да позволи да се удостовери дали съответните граждани на трети страни са придобили познания както по езика, така и относно обществото на приемащата държава членка, които са безспорно полезни, за да се гарантира тяхната интеграция в тази държава членка (вж. в този смисъл решение от 4 юни 2015 г., P и S, C-579/13, EU:C:2015:369, т. 48 и от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453, т. 53 и 54).

62 Това задължение обаче не би следвало да надхвърля необходимото за постигането на целта за улесняване на интегрирането на гражданите на трети страни.

63 Това по-специално предполага: че за успешното полагане на изпита за проверка на интегрирането в обществото се изискват познания на елементарно ниво; че вследствие на наложеното от националната правна уредба условие не се препятства предоставянето на

самостоятелно разрешение за пребиваване на граждани на трети страни, представили доказателства за своята воля да издържат успешно този изпит и за положените за тази цел усилия; че са взети предвид особените лични обстоятелства и че не са прекомерно високи таксите, събирани във връзка с полагането на посочения изпит (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453,т. 54—70).

64 В това отношение по-специално е важно да се подчертае, че компетентните органи следва, като отчетат обстоятелства като възрастта, равнището на образованост, финансовото и здравословното състояние на съответните членове на семейството на кандидата за събиране на семейството, да имат възможност да не обвързват предоставянето на самостоятелно разрешение за пребиваване от успешното полагане на изпит за интегриране в обществото, когато поради тези обстоятелства се окаже, че посочените лица не са в състояние да се явят на изпита или да го издържат успешно (вж. в този смисъл решение от 9 юли 2015 г., K и A, C-153/14, EU:C:2015:453,т. 58).

65 С оглед на изложените съображения на втория преюдициален въпрос трябва да се отговори, че член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която позволява да се отхвърли заявление за самостоятелно разрешение за пребиваване, подадено от гражданин на трета страна, който е пребивавал повече от пет години на територията на държава членка на основание събиране на семейството, тъй като той не е доказал, че е положил успешно изпит по интегриране в обществото — за проверка на познанията му по езика и за обществото на съответната държава членка — доколкото конкретните условия на задължението за успешно полагане на този изпит не надхвърлят необходимо за постигането на целта за улесняване на интегрирането на гражданите на трети страни.

По третия въпрос

66 С третия въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която предвижда, че самостоятелно разрешение за пребиваване може да бъде издадено само считано от датата на подаване на съответно заявление.

67 Преди всичко следва да се отбележи, че член 15 от Директива 2003/86 не съдържа специално правило относно протичането на процедурата за предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване или, a fortiori, относно датата, от която предоставянето на това разрешение поражда своето действие.

68 Освен това никъде в тази разпоредба не се посочва, че предоставянето на посоченото разрешение представлява единствено декларативен акт, предвид обстоятелството, че член 15, параграф 1 от тази директива впрочем предвижда изрично, че държавите членки могат да обвържат правото да бъде получено такова разрешение от изискването да бъде подадено съответно заявление.

69 Накрая, от член 15, параграф 4 от посочената директива следва, че държавите членки имат по-специално задължение да определят приложимите условия за предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване, сред които може да включват процедурните условия, уреждащи предоставянето на това разрешение.

70 Макар и от съображенията, изложени в точка 52 от настоящото съдебно решение, да следва, че тази възможност не може да се използва, за да се въведе правило, съставляващо трудно преодолима пречка, която на практика да възпира посочените в член 15, параграф 1 от Директива 2003/86 граждани на трети страни, да получат такова разрешение по обичайния ред в края на посочения в тази разпоредба срок, трябва да се вземе предвид обстоятелството, че

уредба, която предвижда, че самостоятелно разрешение за пребиваване може да се издаде само считано от датата на подаване на съответното заявление, очевидно не е в състояние да породи подобно действие.

71 Следователно на третия въпрос трябва да се отговори, че член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която предвижда, че самостоятелно разрешение за пребиваване може да бъде издадено само считано от датата на подаване на съответно заявление.

По съдебните разноски

72 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

1) **Съдът е компетентен на основание член 267 ДФЕС да тълкува член 15 от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството в положения като разглежданите в главното производство, в които запитващата юрисдикция е призована да се произнесе по предоставяне на самостоятелно разрешение за пребиваване на гражданин на трета страна, член на семейството на гражданин на Европейския съюз, който не е упражнил правото си на свободно движение, когато тази разпоредба е приложима в подобни ситуации, пряко и безусловно от националното право.**

2) **Член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която позволява да се отхвърли заявление за самостоятелно разрешение за пребиваване, подадено от гражданин на трета страна, който е пребивавал повече от пет години на територията на държава членка на основание събиране на семейството, тъй като той не е доказал, че е положил успешно изпит по интегриране в обществото — за проверка на познанията му по езика и за обществото на съответната държава членка — доколкото конкретните условия на задължението за успешно полагане на този изпит не надхвърлят необходимо за постигането на целта за улесняване на интегрирането на гражданите на трети страни.**

3) **Член 15, параграфи 1 и 4 от Директива 2003/86 допуска национална правна уредба, която предвижда, че самостоятелно разрешение за пребиваване може да бъде издадено само считано от датата на подаване на съответно заявление.**

Подписи